

RAPPORTAGE

**WILSVEEN 28
GEM. LEIDSCHENDAM-
VOORBURG**

**ARCHEOLOGISCH
BUREAUONDERZOEK**

**OPDRACHTGEVER:
R.J.A. VAN DER BURG
(VOORBURG)**

Hazenberg rcheologie

Colofon

1Arch/Hazenberg Archeologie

Titel: Wilsveen 28, gem. Leidschendam-Voorburg – archeologisch bureauonderzoek;
Hazenberg AMZ Publicatie 2018 - 4

Opdrachtgever: R.J.A. van der Burg (Voorburg), namens hem: architectenburo Van Vliet, H. Havik, Delftsekade 31, 2266 AJ Leidschendam.

Auteurs: R.E. Buitenhuis & T. Hazenberg
Versie: concept

Datum: april 2018

© 2018 1Arch / Hazenberg Archeologie

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie.

Contactgegevens 1Arch / Hazenberg Archeologie

Contactpersoon: De heer drs. T. Hazenberg
Telefoon: 071-512 62 16 / 06-53 58 96 37
E-mail: tom@hazenbergarcheologie.nl
Postadres: Van Bemmelenstraat 33, 2313 RA Leiden

Contactgegevens opdrachtgever

Organisatie: R.J.A. van der Burg (Voorburg)
Contactpersoon: H. Havik
Telefoon: 070 / 3271600
E-mail: h.havik@archipakhuis.nl

PERIODEN		
Paleolithicum		
tot 300000 C14		VROEG
van 300000 tot 35000 C14		MIDDEN
van 35000 tot 8800 v. Chr.		LAAT
Mesolithicum		
van 8800 tot 7100 v. Chr.		VROEG
van 7100 tot 6450 v. Chr.		MIDDEN
van 6450 tot 5300 v. Chr.		LAAT
Neolithicum		
van 5300 tot 4200 v. Chr.		VROEG
van 4200 tot 2850 v. Chr.		MIDDEN
van 2850 tot 2000 v. Chr.		LAAT
Bronstijd		
van 2000 tot 1800 v. Chr.		VROEG
van 1800 tot 1100 v. Chr.		MIDDEN
van 1100 tot 800 v. Chr.		LAAT
IJzertijd		
van 800 tot 500 v. Chr.		VROEG
van 500 tot 250 v. Chr.		MIDDEN
van 250 tot 19 v. Chr.		LAAT
Romeinse Tijd		
van 19 tot 70 n. Chr.		VROEG
van 70 tot 270 n. Chr.		MIDDEN
van 270 tot 450 n. Chr.		LAAT
Middeleeuwen		
van 450 tot 1050 n. Chr.		VROEG
van 1050 tot 1250 n. Chr.		VOL
van 1250 tot 1500 n. Chr.		LAAT
Nieuwe Tijd		
van 1500 n. Chr. tot heden		

Tabel 1: Archeologische tijdsperiodes

SAMENVATTING

Een opdrachtgever van Van Vliet Architectenburo (Leidschendam-Voorburg) is voornemens op de locatie Wilsveen 28 (gemeente Leidschendam-Voorburg) een huis te bouwen. Tevens zal een deel van de huidige boerderij worden gesloopt en zullen er drie parkeerplaatsen worden aangelegd.

Naar nu is vastgesteld ligt de planlocatie op gronden met een *'lage archeologische verwachting'*. Dit overeenkomstig de 'archeologische beleidskaart herijking 2013' zoals die destijds door de Raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg is vastgesteld.

Voor deze gronden geldt een vrijstellingsregime van 2000 m² en 100 cm -mv. Gegeven de voorgenomen bodemverstoring, ca. 120 m², valt de voorgenomen bouw van het huis onder de vrijstellingsgrens van deze (lage) archeologische verwachting en is dit bureauonderzoek feitelijk overbodig.

Bij een accurate(re) toetsing van dit herinrichtingsplan aan het in 2013 vastgestelde beleid had de gemeente zelf kunnen vaststellen dat deze planlocatie was gelegen op gronden met een *lage archeologische verwachting* en dat gegeven de omvang van de verstoring een bureauonderzoek niet nodig was.

Voor de planlocatie is daarom dan ook geen specifieke archeologische verwachting geformuleerd.

Hazenberg Archeologie adviseert de gemeente dan ook geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

Dit advies is alleen van toepassing op de voorgenomen bodemingrepen.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INHOUDSOPGAVE	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
1. INLEIDING	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Onderzoeksdoel	7
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	7
1.4. Onderzoeksopzet	9
1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen	9
2. BUREAUONDERZOEK	10
2.1. Methode	10
2.2. Resultaten	10
2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting	17
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	17
3.1. Conclusie	18
3.2. Aanbevelingen	18
3.3. Beoordeling	18
BRONNEN	19
BIJLAGE 1 INRICHTINGSPLAN	20

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Leidschendam-Voorburg
Plaats	Leidschendam
Adres	Wilsveen 28
Toponiem	nvt
Kaartblad	30G
Coördinaten (X/Y) Centrum	X/Y: 89408/454528
Kadastraal nr.	D 1664
Oppervlakte verstoringsgebied	120 m2
Hoogte maaiveld	3.9/4.0 - NAP
Grondwatertrap	II/III
Bevoegd gezag	Gemeente Leidschendam-Voorburg
Contactpersoon bevoegd gezag	Gemeente Leidschendam-Voorburg Afd. WVL/Archeologie Contactpersoon: dhr. A. Roeloffs Postbus 905 2270 AX Voorburg E-mail: aa.roeloffs@leidschendam-voorborg.nl
Huidig grondgebruik/bestemming	Bewoning en erf
Historisch grondgebruik	weiland
Geplande bestemming	Bewoning en erf (nieuwbouwhuis)
Onderzoeksaanmelding (GIS-code)	<i>volgt na goedkeuring conceptrapport</i>
Datum onderzoeksaanmelding	<i>idem</i>
Onderzoeksnummer (bij afmelden onderzoek)	

Afb. 2: Afbeelding van het plangebied (in rood aangegeven) op de topografische kaart (2017); het plangebied ligt in de Nieuwe Driemanspolder (gem. Leidschendam-Voorburg); Bron: www.topotijdreis.nl

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

In april 2018 heeft Hazenberg Archeologie in opdracht van dhr. R.J.A. van der Burg te Voorburg een archeologisch bureauonderzoek opgesteld met betrekking tot de planlocatie Wilsveen 28 in de gemeente Leidschendam-Voorburg. Hij is voornemens een huis te bouwen op de planlocatie. Een deel van een bestaande schuur/stal wordt afgebroken en tevens wordt er een drietal parkeerplaatsen aangelegd. Zie voor de inrichting van de planlocatie Bijlage 1.

Door deze werkzaamheden bestaat de kans dat eventuele aanwezige archeologische waarden worden verstoord dan wel worden vernietigd. De planlocatie ligt in het bestemmingsplan Nieuwe Driemanspolder dat deel uitmaakt van de Beheersverordening 2017 Leidschendam. Hierin kent de planlocatie geen expliciete archeologische dubbelbestemming. De mogelijke archeologische waarde van de grond is echter wel beschermd vanwege de enkelbestemming 'Agrarisch met waarden – Agrarische functie met landschapswaarden'. De gemeente is derhalve bevoegd van de vergunningaanvrager een archeologisch rapport te vragen waarin de archeologische waarde van de gronden wordt vastgesteld.

Op basis hiervan verlangt de gemeente Leidschendam-Voorburg van de vergunningaanvrager een archeologisch bureau-onderzoek waaruit blijkt of en zo ja op welke wijze er schade kan worden toegebracht aan mogelijk aanwezige archeologische waarden.

1.2. Onderzoeksdoel

De eerste stap in het AMZ-proces betreft het opstellen van een archeologisch bureauonderzoek. Dat heeft als doel een gespecificeerde verwachting te geven voor mogelijke aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Deze gespecificeerde verwachting is gebaseerd op de beschikbare kennis over archeologische vindplaatsen binnen en rondom het plangebied, de bodemopbouw en paleo-landschappelijke ontwikkeling, alsmede de bekende bewoningsgeschiedenis ter plaatse. Vervolgens wordt aan de hand van het bouwplan vastgesteld welke risico's er zijn op verstoring of vernietiging van het archeologisch bodemarchief binnen het plangebied. Ten slotte wordt een aanbeveling gegeven over het vervolg. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen worden beoordeeld door het bevoegd gezag dat vervolgens een besluit neemt over eventueel vervolgonderzoek.

Doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en/of te verwachten archeologische waarden. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden, en aardwetenschappelijke gegevens.

Het resultaat van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied, waarin uitgesproken wordt of archeologische waarden in het gebied verwacht worden, waar deze zich bevinden en welke waarden het betreft. Tevens worden de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden geïnventariseerd. Op basis van deze gespecificeerde archeologische verwachting stelt Hazenberg Archeologie een aanbeveling op.

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied ligt ter hoogte van Wilsveen 28 in het zuiden van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het ligt in het noordelijk deel van de Nieuwe Driemanspolder; het zuidelijk deel van deze polder ligt op het grondgebied van de gemeente Zoetermeer. De te bebouwen locatie ligt op het erfterrein van nr. 28 waarbij (in 2016) ten noorden van het nieuw te bouwen huis sprake is van erfverharding, ten zuiden is sprake van bomengroei en ten westen en oosten is sprake van een groenstrook danwel hooi-opslag. Binnen de planlocatie zelf is sprake van hooi-opslag en erfverharding. De maaiveldhoogte ligt tussen 3.9-4.0 m. -NAP.

Voor het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied is niet alleen gekeken naar het plangebied, maar ook naar de omgeving. Voor het onderzoeksgebied is als begrenzing een straal van 500 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 500 m is dusdanig gekozen dat relevante onderzoeksmeldingen en waarnemingen aan bod komen. De ligging van het plangebied is weergegeven op afbeelding 2a en 2b.

Afb. 2a: Het plangebied, rood omlijnd, weergegeven op Google Earth. (bron: Google Earth 2018)

Afb. 2b: Foto van de planlocatie (rood omcirkeld) genomen vanaf de weg. (bron: Google Earth 2018)

1.4. Onderzoeksopzet

Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek bestaat uit het inventariseren van bestaande relevante archeologische en aardkundige informatie binnen het plangebied. Het bureauonderzoek is opgezet conform de richtlijnen in het protocol bureauonderzoek (protocolnummer 4002) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.0.

Het bureauonderzoek beoogt de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?
2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?
3. In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?
4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?
5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 500 m?

Het rapport besluit met een gespecificeerde archeologische verwachting en een daaruit voortvloeiend selectieadvies. Dit advies wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag. Dat neemt het uiteindelijke besluit of en zo ja welke vervolgstappen de vergunningaanvrager moet nemen met betrekking tot de archeologische monumentenzorg.

1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen

Aanwezig op het erfterrein van nr. 28 is nu nog een het plangebied zijn de gebouwen/bouwsels (in diverse vormen) van de voormalige fortificatie, (her) aangelegde wegen en recreatiewoningen c.q. stacaravans, permanent dan wel tijdelijk. De gemeente heeft het voornemen bestaande riolering te vervangen dan wel nieuwe riolering aan te leggen, de bestaande bebouwing op de bovenste ring te verwijderen (laten slopen) en elektriciteitskastjes aan te leggen alsmede het leggen van elektriciteitskabels. De exacte locatie van deze werkzaamheden – met uitzondering van de sloop van de vakantiehuisjes in de ‘bovenste ring’ – is (nog) niet bekend, maar zal wel plaatsvinden op het fort.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1. Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA, versie 4.0. De werkzaamheden bestonden uit het verzamelen en interpreteren van aardwetenschappelijke informatie (uit geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten en bronnen), archeologische informatie, en het bestuderen van historische en historisch-geografische bronnen (historische en topografische kaarten). Daarnaast is aanvullend relevante informatie verzameld over de plannen en het plangebied.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Archeologische Monumentenkaart AMK (via ARCHIS)
- landelijke archeologische database ARCHIS
- historische kaarten
- gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- het vigerende bestemmingsplan
- bodemkaart 1:50.000 (via bodemdata.nl / ARCHIS)
- geomorfologische kaart 1:50.000 (via ARCHIS)
- eventuele luchtfoto's onderzoeksgebied (Google Earth)
- topografische kaart 1:25.000 (Topografische Dienst, Emmen)
- relevante publicaties en literatuur
- aanvullende informatie van de opdrachtgever

2.2. Resultaten

Geologie en landschapontwikkeling

In het West-Nederlandse kustgebied liggen afzettingen van de Formatie van Naaldwijk aan het oppervlak. Dit zijn afzettingen die in mariene omstandigheden gedurende het Holoceen (11.500 jaar geleden tot heden) zijn afgezet. Door de relatieve zeespiegelstijging, die vanaf het begin van het Holoceen een aanvang neemt, komt West-Nederland vanaf het Vroeg-Atlanticum (ca. 7000 voor Chr.) in de invloedssfeer van de zee, waardoor tot ver achter de huidige kustlijn mariene sedimenten zijn afgezet. Aanvankelijk bestaat dit sediment uit klei dat in een lagunair milieu is afgezet, latere sedimenten bestaan vooral uit zandige wad- en kwelderafzettingen. Deze laatste afzettingen worden vaak aangeduid als oude blauwe zeeklei; het hele pakket aan mariene afzettingen rekent men tot het Wormer laagpakket (voorheen afzettingen van Calais genoemd).

In de periode tussen ca. 5000 en 2500 voor Chr. ontstaan evenwijdig aan kustlijn strandwallen, waarop zich op den duur duinen ontwikkelen (de zogenaamde oude duinen). Dit complex aan strandwallen en duinen groeit geleidelijk uit tot een met uitzondering van enkele zeegaten gesloten kustbarrière, waardoor de invloed van de zee op het achtergelegen gebied afneemt en er over grote gebieden veenvorming kan opgetreden (Hollandveen). Later, in het Subatlanticum (vanaf ca. 1100 na Chr.), neemt de invloed van de zee weer toe. Via de nog bestaande zeegaten in de kustbarrière kan de zee tot in het achterland doordringen. Hierbij is op veel plekken het veen weggeslagen en zijn er opnieuw mariene sedimenten in West-Nederland afgezet, zij het nu met name in de vorm van geulafzettingen en over een veel minder groot oppervlak dan het gebied met de oudere zeekleiafzettingen van het Wormer laagpakket. Binnen de Nieuwe Driemanspolder zijn deze afzettingen, die tot het Walcheren laagpakket worden gerekend, niet aanwezig.

Het plangebied ligt aan de rand van het Utrechts-Hollands veengebied (archeo-regio: Hollandsveen gebied). Richting het westen beginnen de strandwal- en duinafzettingen. Vanaf de 11' eeuw na Chr. is men vanaf deze strandwallen het veengebied gaan ontginnen; rondom Zoetermeer mogelijk al in de 10' eeuw. De ontginning van het veengebied vond plaats langs zogenaamde ontginningslinten: langgerekte stroken met weteringen en bewoning. Wilsveen, waaraan het plangebied ligt, is zo'n ontginningsas. De verkaveling is haaks op deze assen aangelegd. Vanaf de 16' eeuw zijn grote delen van het veengebied afgegraven ten behoeve van turfwinning, waardoor grote waterplassen

zijn ontstaan. Weer later, vanaf 17^e eeuw zijn veel van de veenplassen drooggemalen, waardoor zogenaamde droogmakerijen ontstonden.

Ook het plangebied ligt in een droogmakerij. De drooglegging hiervan vond plaats door middel van zogenaamde molengangen. Langs de randen van droogmakerijen zijn nog de hoger gelegen bovenlandstroken aanwezig. Dit zijn de oorspronkelijke ontginningslinten, die niet zijn afgegraven. In de polder is de drooggevalen grond in evenwijdige en gelijkmatige kavels opgedeeld, opnieuw haaks op de oorspronkelijke ontginningslinten. De verkaveling in het noordelijke deel van de Nieuwe Driemanspolder staat haaks op de bovenlandstrook van Wilsveen, terwijl die in het zuidelijke deel georiënteerd is op de noord-zuid lopende Voorweg.

Op de geomorfologische kaart ligt de planlocatie in een gebied omschreven als 'lage veenrest-dijk'. (4K 35, zie afbeelding 3).

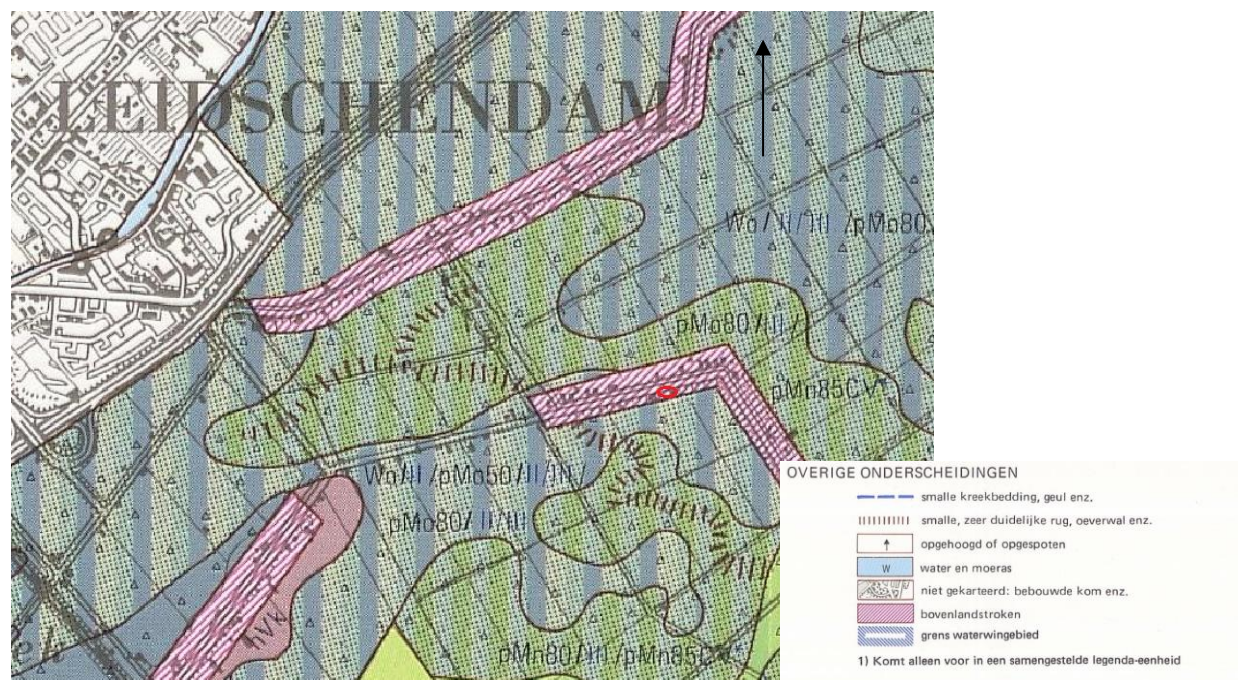
Afb. 3: De planlocatie op de geomorfologische kaart van het gebied; rondom de planlocatie is sprake van 'getij-afzettingen' (2M 35) en ten zuidoosten ligt een 'getij-inversierug' (3K33). De planlocatie zelf kent de aanduiding 'lage veenrest-dijk' (4K35) (bron: Archis III, RCE).

Bodem en conservering

In de Nieuwe Driemanspolder komen afzettingen van het Wormer laagpakket aan het oppervlak. In het gebied heeft zich weliswaar ook veen gevormd, maar dit is in de Late Middeleeuwen ten behoeve van turfwinning afgegraven. Waar men het veen heeft afgegraven zijn veenplassen ontstaan, maar nadat deze waren drooggelegd kwam hier de zogenaamde oude blauwe zeeklei (Wormer laagpakket) weer bloot te liggen. Soms treffen we dunne lagen restveen aan en ook de niet afgegraven bovenlandstroken bestaan nog uit veen.

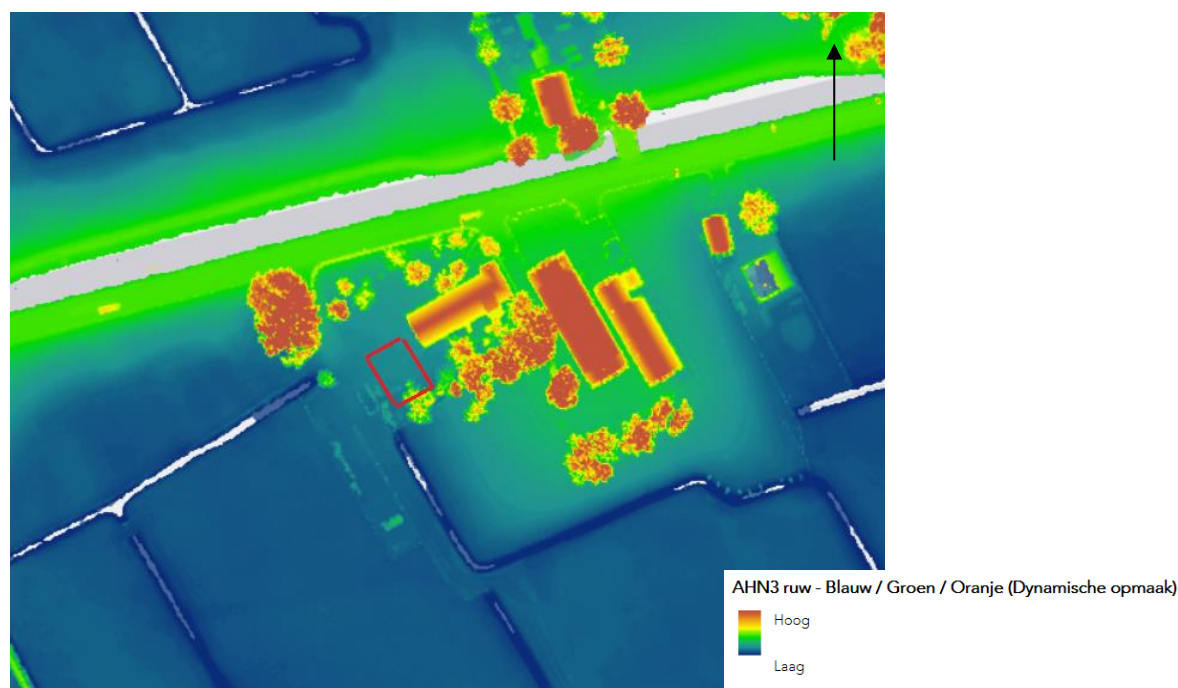
Rondom het plangebied vinden we soms smalle kreekruggen met ertussen liggende kommetjes met modderklei en soms dunne lagen restveen. Deze modderklei bestaat uit slappe kalkloze zware klei (pMo80). Daarnaast kunnen er wadafzettingen van overwegend lichte zavel en fijn zand worden aangetroffen. Dit betreft poldervaaggronden en leek-/woudeerdgronden (pMn55/85).

Op de bodemkaart (zie afbeelding 4) is vast te stellen dat het plangebied ligt op een bovenlandsestrook. Dat betreft een veenpakket op vlakte van getijafzettingen.

Afb. 4: Uitsnede uit de bodemkaart (1 op 50.000, Stiboka, opname 1970-1972, Wageningen)

Op de onderstaande afbeelding (afb. 5) is de planlocatie weergegeven op een uitsnede uit het Actueel Hoogteregister Nederland (AHN 3). Goed valt waar te nemen dat de weg hoger is gelegen en dat de omringend weilanden laag (lager) liggen. De planlocatie ligt op ca. 3.9-4.0 m. -NAP.

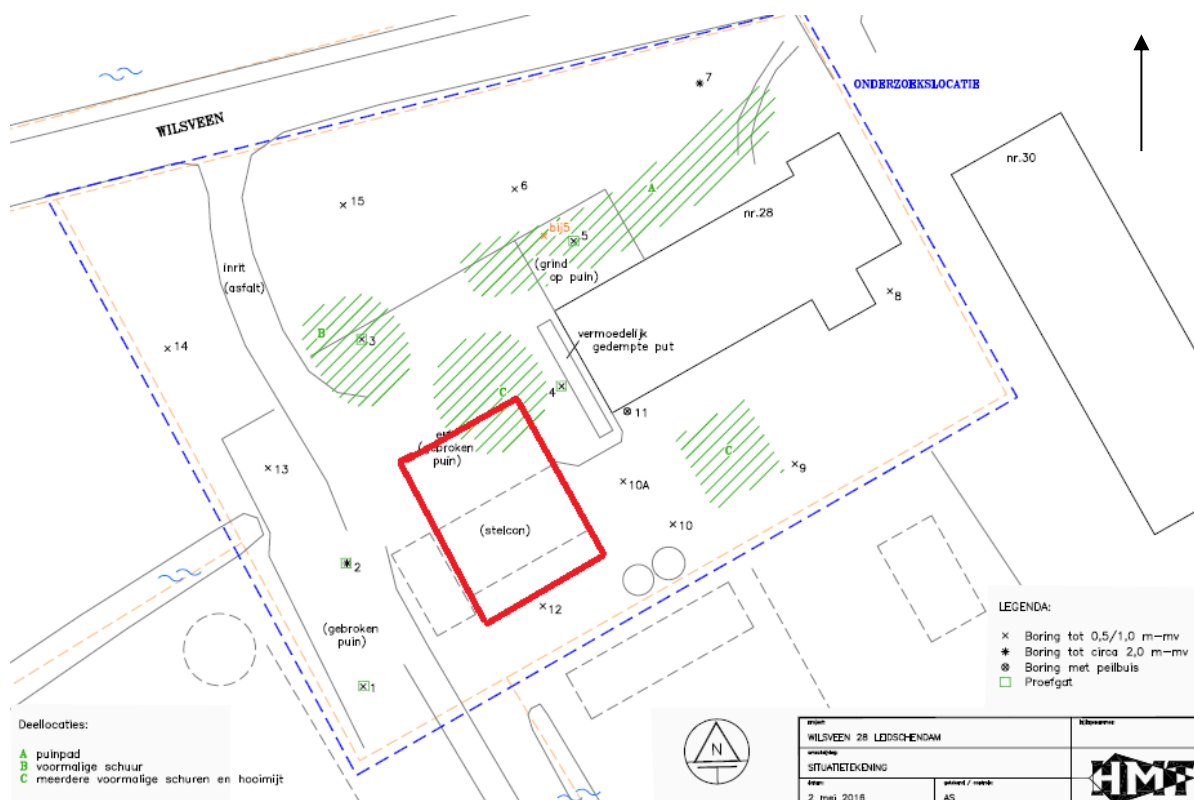
Afb. 5: Uitsnede uit Actueel Hoogteregister Nederland 3; de planlocatie is rood omlijnd weergegeven Bron www.ahnarcgisonline.nl

Verstoreningen

Ten behoeve van de verkoop van het perceel is in het recente verleden milieutechnisch onderzoek verricht. Dat onderzoek – verricht door Hoste Milieutechniek B.V. – geeft een indicatie van de gaafheid van het perceel en de te bebouwen planlocatie. Het rapport schrijft:

dat er parallel tussen de weg en de boerderij een puinpad heeft gelopen (a), direct naast de oprit in het verleden een schuur heeft gestaan (b), rondom de boerderij in het verleden meerdere kleine schuren en een hooiberg hebben gestaan(c), er geen boven- of ondergrondse olietanks aanwezig zijn geweest (d) en een deel van het terrein recent is opgehoogd met puinverharding (e)¹.

Op basis van uitgevoerde milieutechnische boringen en bovenstaande informatie is het volgende beeld weergegeven in het rapport.

Afb. 6: De planlocatie (rood omlijnd) weergegeven op de kaart van uitgevoerd milieutechnische boringen en overige informatie. Bron: Hoste Milieutechniek B.V. Boskoop.

Op het noordelijke deel van de planlocatie bevindt zich in de bodem gebroken puin. Dit is aanwezig op een diepte van ca. 20-40 cm -mv. In het zuiden van het plangebied liggen stelconplaten. Hieronder kan de bodem nog intact zijn, maar niet is uit te sluiten dat ook hier de bodem geroerd is. Op deze plaats van het plangebied is immers geen milieuboring gezet. Het gehele erfterrein geeft – ook op basis van de overige informatie ten aanzien van eerdere kleine bebouwing en een voormalige gedempte sloot – de indruk van een verrommeld en aan de bovenkant (van ca. 0-50 cm -mv.) in meer dan wel mindere mate verstoord erfterrein.

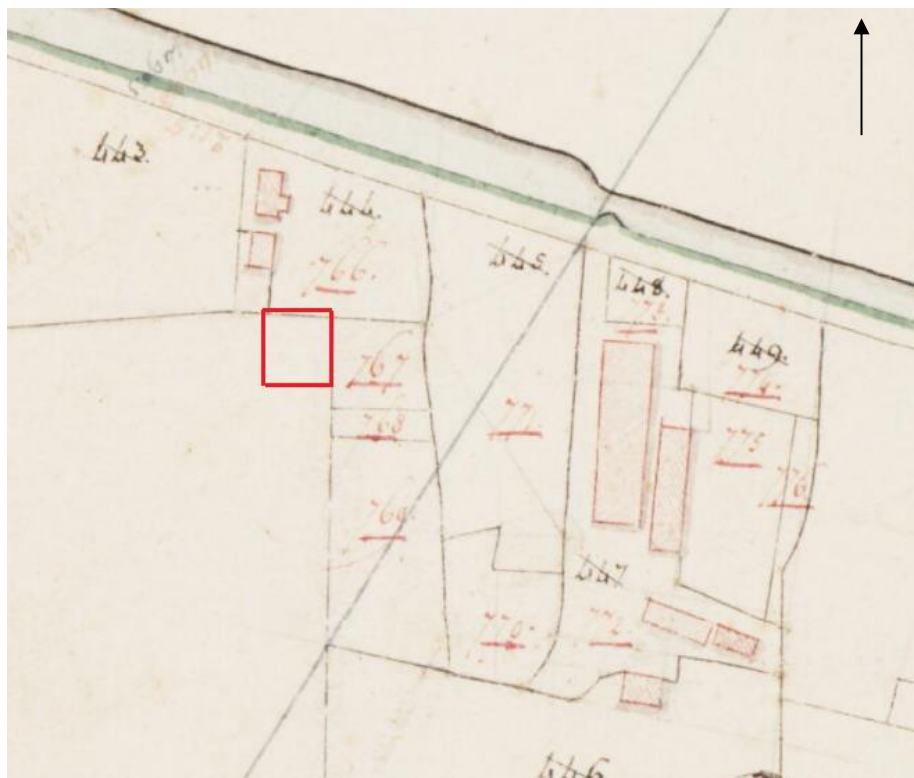
Historische ontwikkeling, kaartmateriaal en bouwhistorische informatie

Op oudere historische kaarten (zie hieronder de kaart van Blaeu) kan worden vastgesteld dat halverwege de 17de eeuw Wilsveen reeds wordt afgebeeld. De weg heet dan 'Wilsveens wech'. Ter plekke van de planlocatie is geen bebouwing aangegeven. Zie afbeelding 7. Tot bebouwing van het erfterrein plaatsvond was de planlocatie hoogstwaarschijnlijk grasland.

Op afbeelding 8 is de situatie weergegeven zoals die kadastraal is vastgelegd op de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stompwijk, Zuid Holland, sectie D, blad 04 (MIN08199D04).

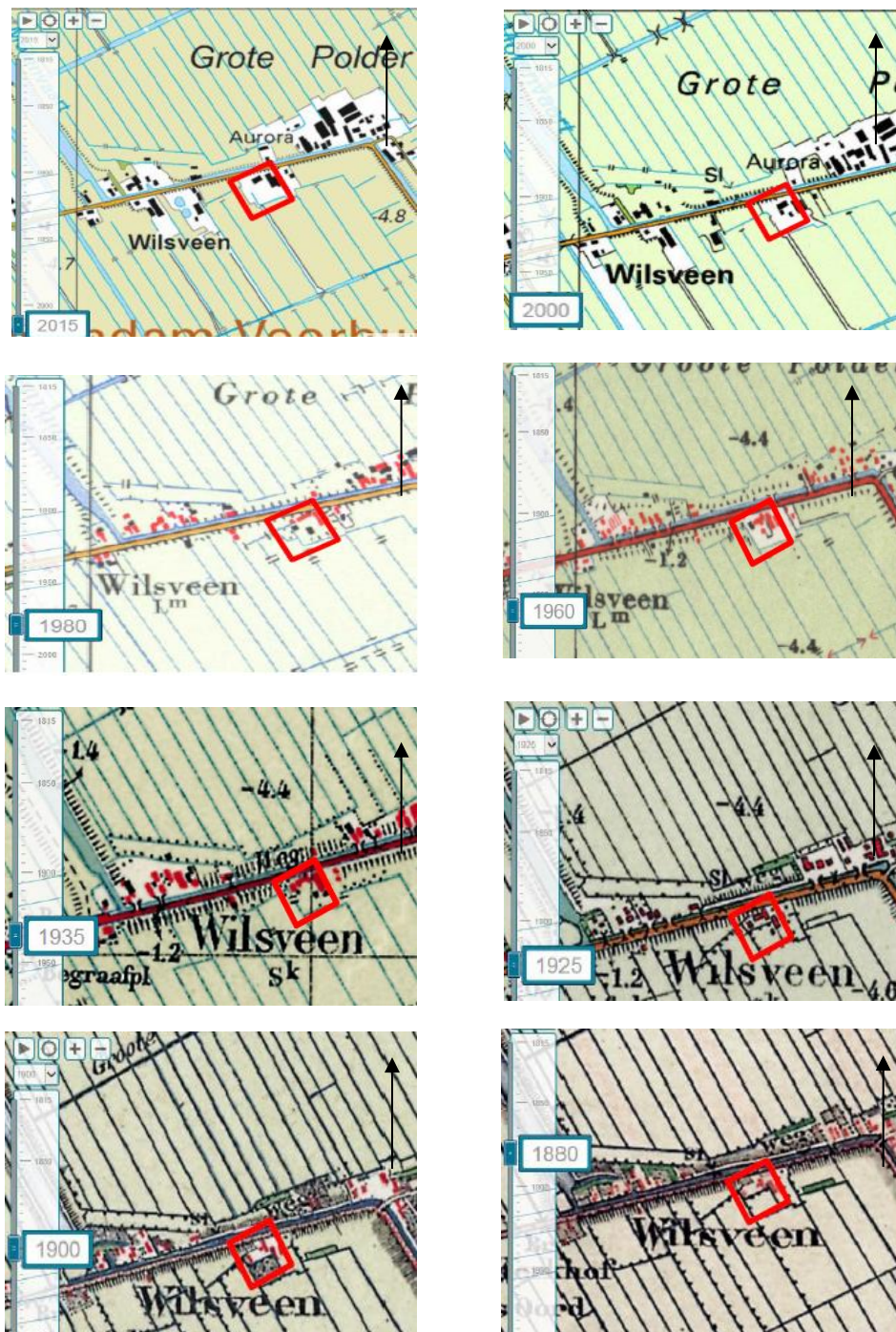
Afbeelding 7. Uitsnede uit de kaart van Blaeu uit 1657, ter hoogte van het 'Soetermeerse Meer'. De 'Wilsveens wech' is gekarteerd, met haaks daarop de verkaveling.
(Bron: Regionaal Archief Leiden)

Afb. 8: Het plangebied (rood omlijnd) weergegeven op een uitsnede van de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stompwijk, Zuid Holland, sectie D, blad 04 (MIN08199D04);
Bron: Beeldbank, RCE.

Op de kaart is te zien dat de huidige kadastrale indeling vroeger anders (fijnmaziger) was. De huidige boerderij (Wilsveen 28) op het erfterrein was in deze tijd nog niet gebouwd. Wel aanwezig, en dat wordt ook bevestigd in de historische informatie in het milieutechnische rapport van Hoste Milieutechniek B.V., ten westen van de ingang/oprit, een tweetal kleinere opstallen (wellicht schuren). Op de planlocatie zelf (rood omlijnd aangegeven) is geen bebouwing aanwezig.

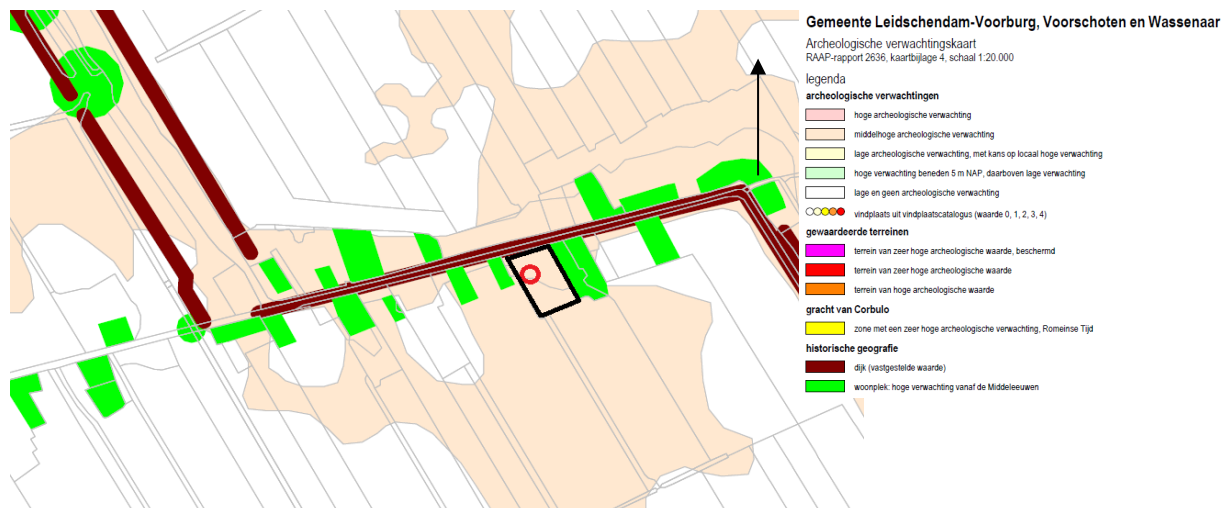
Op de volgende kadastrale kaarten is te zien dat gedurende de afgelopen 150 jaar er verschillende kleine(re) bebouwingen (hoogstwaarschijnlijk schuren/stallen of een hooiberg) aanwezig zijn geweest op het erfterrein rondom de planlocatie.

Afb. 9: Het erfterrein (rood omlijnd) afgebeeld op kadastrale kaarten uit 2015, 2000, 1980, 1960, 1935, 1925, 1900 en 1880. Bron: www.topotijdreis.nl

Archeologische monumenten en waarnemingen²

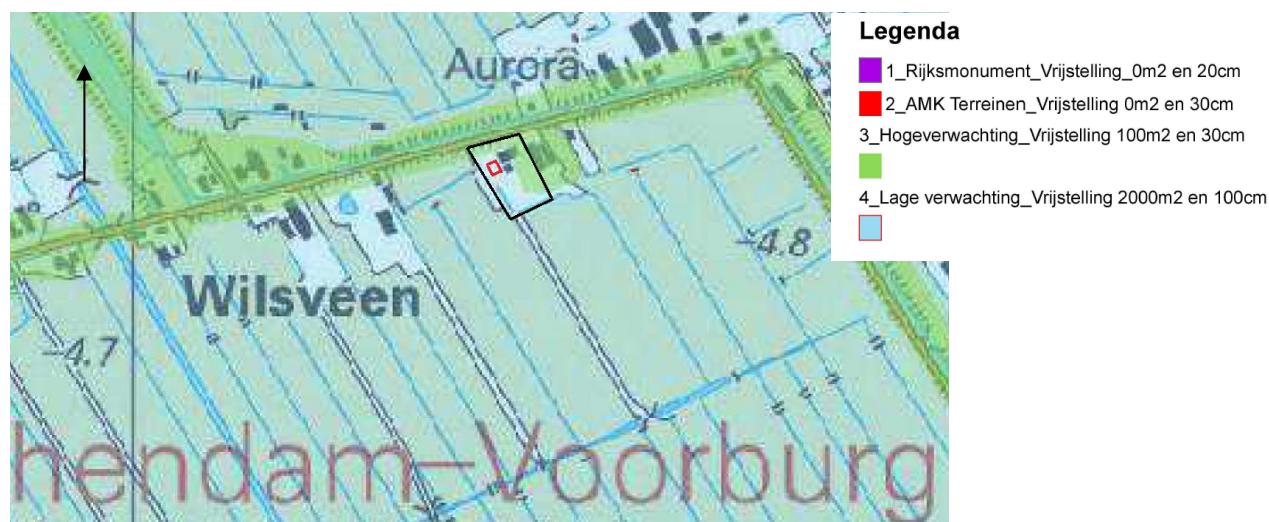
De gemeenten Voorburg, Leidschendam, Wassenaar en Voorschoten (de zgn. Pact van Duivenvoorden-gemeenten) hebben in 2012 archeologisch adviesbureau RAAP (Leiden) een archeologische waarde- en verwachtingskaart laten opstellen voor hun grondgebied. Een uitsnede van deze kaart – met erfterrein en planlocatie - is hieronder weergegeven. Zie afbeelding 10.

Afb. 10: Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische waarde- en verwachtingskaart van 2012; het erfterrein (zwart omlijnd) en de planlocatie (rood omlijnd) kenen op basis van deze kaart een middelste archeologische verwachting. Bron: RAAP (2012).

Het erfterrein, even als de planlocatie hebben op deze kaart een *middelste archeologische verwachting* (kleur: licht roze). Ten 'oosten en ten westen van de planlocatie zijn 'woonplekken met een hoge archeologische verwachting vanaf de Middeleeuwen' aangegeven (kleur: groen).

In 2013 heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg haar archeologiebeleid aanzienlijk vereenvoudigd. In dat kader is toen een 'archeologische beleidskaart herijking 2013' vastgesteld³. De planlocatie (in rood) en het erfterrein (in zwart) zijn hieronder afgebeeld op die kaart.

Afb. 10: Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische beleidskaart herijking 2013; de planlocatie (rood omlijnd) kent op basis van deze kaart een lage archeologische verwachting.

² Informatie afkomstig uit ARCHIS III, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

³ Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 4 februari 2014

Wat blijkt nu hieruit?

Wat opvalt aan deze beleidskaart is dat de zones met een middelhoge verwachting in de Driemanspolder (aangegeven op de RAAP-kaart uit 2012 met een lichtroze kleur) op deze beleidskaart uit 2013 een *lage archeologische verwachting* hebben gekregen. De archeologische verwachting voor deze gebieden in de polder is naar beneden bijgesteld. Wel een hoge verwachting heeft en houdt de ontginningsas Wilsveen.

Op de in 2013 door de Raad vastgestelde beleidskaart ligt de planlocatie in een gebied met een *lage archeologische verwachting* (kleur: blauw) en daarvoor geldt een vrijstellingsregime van 2000 m² en 100 cm -mv.

Gegeven de voorgenomen bodemverstoring van het te bouwen nieuwe huis, ca. 120 m², valt de voorgenomen bouw van het huis onder de vrijstellingsgrens van deze (lage) archeologische verwachting en is dit bureauonderzoek feitelijk niet nodig. Een deel van het erfterrein, langs de weg Wilsveen (ca. 10-15 meter uit de hartlijn van de weg) en een smalle strook op het oostelijk deel van het erfterrein hebben wel een *hoge archeologische verwachting*. Deze delen liggen echter buiten de te verstoren planlocatie c.q. zullen ook niet verstoord worden.

Daar de planlocatie ligt in een zone met een *lage archeologische verwachting* – waar voor in dit geval geen archeologisch onderzoek noodzakelijk is - wordt hieronder ook niet verder ingegaan op de in het verleden uitgevoerde archeologische onderzoeken rondom de planlocatie en hun betekenis. Voor de planlocatie wordt dan ook geen specifieke archeologische verwachting geformuleerd, zoals gebruikelijk in een bureauonderzoek.

2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting

Voor de planlocatie in dit bureauonderzoek is geen gespecificeerd archeologische verwachtingsmodel opgesteld. De reden hiervan ligt in de overbodigheid van dit onderzoek aangezien de voorgenomen bodemverstoring, behorende bij deze vergunningaanvraag, ruimschoots valt onder de vrijstellingsgrenzen welke de gemeente heeft vastgesteld in 2013 voor gebieden met een lage archeologische verwachting.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Gegeven de overbodigheid van dit onderzoek (zie hierboven) adviseert Hazenberg Archeologie (uiteraard) geen vervolgonderzoek.

3.1. Conclusie

De planlocatie kent een lage archeologische verwachting. De voorgenomen bodemverstoring ligt ruim onder de vrijstellingsgrenzen welke hiervoor gelden. Hazenberg Archeologie adviseert dan ook geen vervolgonderzoek.

Beantwoording onderzoeksvragen

1. *Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?*

Er zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied geen archeologische resten bekend.

2. *Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?*

Er worden binnen de grenzen van de planlocatie geen behoudenswaardige archeologische resten verwacht.

3. *In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?*

Het gehele erfterrein geeft – ook op basis van de overige informatie ten aanzien van eerdere kleine bebouwing en een voormalige gedempte sloot – de indruk van een verrommeld en aan de bovenkant (van ca. 0-50 cm -mv.) in meer dan wel mindere mate verstoord erfterrein.

4. *Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?*

Hazenberg Archeologie adviseert de gemeente Leidschendam-Voorburg geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

5. *Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 500 m?*

Niet relevant.

3.2. Aanbevelingen

Gegeven de overbodigheid van dit onderzoek (zie hierboven) adviseert Hazenberg Archeologie (uiteraard) geen vervolgonderzoek.

3.3. Beoordeling

Een exemplaar van dit document dient verzonden te worden naar het bevoegd gezag ter beoordeling c.q. vaststelling.

BRONNEN

Literatuur

Archeologische beleidskaart herijking 2013, gemeente Leidschendam-Voorburg

Archeologische waarde- en verwachtingskaart gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten, 2012, archeologisch adviesbureau RAAP (Leiden)

Beheersverordening 2017 Leidschendam, vastgesteld 2017-05-30, NL.IMRO.1916.bv2017lv-VG01

Berendsen, H., 2005: *Landschappelijk Nederland. De fysische-geografische regio's*, Assen.

Berendsen, H., 2008: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen

Hoste Milieutechniek B.V. Boskoop, rapportnr. 16045 AML, U16-0685, 29 april 2016, Boskoop

Koekelkoren, A.M.H.C et al (2013), Archeologisch bureauonderzoek, Meerlaan, Stompwijk, Gemeente Leidschendam-Voorburg, IDDS Archeologie rapport 1530

Kroes, R.A.C et al, RAAP-RAPPORT 2636 (herziene eindversie), Gemeenten Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart

Moerman, S. (2014), Archeologisch bureauonderzoek, De Zijde, Leidschendam, Gemeente Leidschendam-Voorburg, IDDS Archeologie rapport 1646

Nota archeologie herijking 2013 (GEMEENTEN LEIDSCHENDAM-VOORBURG, WASSENAAR EN VOORSCHOTEN)

Stichting voor Bodem Kartering, 1977: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50 000. kaartblad 30G 's-Gravenhage*, Stiboka, Wageningen.

Vossen I, en van der Haar, L.(2010), Actualisatie archeologisch bureauonderzoek Nieuwe Driemanspolder, projectnr. 217953, Oranjewoud B.V. Heerenveen

Vossen, I, (2010) Archeologisch Rapport, Bureauonderzoek Nieuwe Driemanspolder tussen Zoetermeer en Leidschendam, projectnr. 139309.01, Oranjewoud B.V. Heerenveen

Internet

Alterra Wageningen Universiteit, *Aardkunde*, geraadpleegd in april 2018.
www.aardkunde.nl

Geologische Dienst Nederland (TNO), *DINO-loket*, geraadpleegd in maart 2018.
www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens

Google Maps, *Topografisch kaartmateriaal en satellietbeelden*, geraadpleegd in april 2018.
www.google.nl/maps

PDOK, *PDOK Viewer*, geraadpleegd in april 2018.
<http://pdokviewer.pdok.nl/>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Centraal Archeologisch Archief*, april 2018.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Historische kaarten, *lokale geschiedenis*, geraadpleegd in april 2018
www.erfgoedleiden.nl

